

(הרצאה שניתנה ע"י פרופ' חיים הררי בכינוס חבר היועצים הבינלאומי של תאגיד רב-לאומי גדול באפריל 2004).

כידוע לָכֶם, אני הוא זה שבד"כ מספק את ה"בידור" המדעי והטכנולוגי במפגשים שלנו. אך הפעם הציע היו"ר שלנו שאציג את דעתי האישית על המתרחש באותו אזור בעולם שממנו באתי. מעולם לא הייתי וגם לא אהיה פקיד ממשלתי, ואין בידי כל מידע מסווג. השקפתי מתבססת כולה על מה שעיני רואות, על מה שאני קורא ועל העובדה שמשפחתי חיה שם כבר כמעט 200 שנה. אתם רשאים להתייחס לדעתי כאל זו של נהג מונית בעל אוצר מימרות, אותו אתם חוקרים בבקרכם בארץ זרה.

יכולתי לחלוק עימכם כמה עובדות מרתקות וכמה הגיגים אישיים אודות הסכסוך הישראלי-ערבי. אולם באלה אגוע רק ברפרוף; אני מעדיף להקדיש את מרבית הערותי לתמונה הרחבה יותר, של האזור והמקום שהוא תופס באירועים העולמיים. כוונתי היא לכל האזור שבין פקיסטן למרוקו, שרובו המכריע הינו ערבי ומוסלמי, אבל כולל מיעוטים לא-ערביים רבים וכן כמה מיעוטים לא-מוסלמיים ראויים לציון.

מדוע זה אינני מתייחס ישירות לישראל ושכנותיה הקרובות? זאת מפני שישראל וכל הבעיות הקשורות בה – למרות כל מה שאתם קוראים או שומעים מן התקשורת העולמית - איננה הנושא המרכזי, ומעולם לא הייתה הנושא המרכזי בכל התהפוכות שעברו על האזור הזה. נכון שישנו סכסוך ישראלי-ערבי בן 100 שנה, אך לא כאן מתרחש המופע המרכזי.

למיליונים שמתו במלחמת אירן-עירק אין שום קשר עם ישראל; הרצח ההמוני המתרחש בימים אלה בסודן, כשהשלטון הערבי-מוסלמי טובח באזרחים השחורים הנוצריים, אין לו שום קשר לישראל; הדיווחים הרבים מאלג'יר, אודות רציחות של מאות אזרחים בכפר זה או אחר בידי אלג'יריים אחרים, אין לו דבר וחצי דבר עם ישראל; סדאם חוסיין לא פלש לכוויית, איים על ערב הסעודית ושחט בבני עמו בגלל ישראל;

מצרים לא השתמשה בגז רעיל נגד תימן בשנות הששים בגלל ישראל; אסד האב לא הרג עשרות אלפים מאזרחי ארצו בשבוע אחד באל-חמה שבסוריה בגלל ישראל; לאחיזה של הטליבאן באפגניסטן ולמלחמת האזרחים שם אין כל קשר לישראל; החבלה הלובית במטוס פאן-אמריקן איננה קשורה לישראל, והייתי יכול להמשיך כך עוד ועוד.

שורש הבעיה טמון בכך שכל המרחב המוסלמי איננו מתפקד, תהא אשר תהא משמעותה של מילה זו, והדבר היה קורה גם אילו הצטרפה ישראל לליגה הערבית ופלשתין העצמאית הייתה קיימת כבר מזה מאה שנה. 22 המדינות החברות בליגה, ממאוריטניה ועד נסיכויות המפרץ, מחזיקות אוכלוסייה של 300 מיליון בני-אדם - יותר מזו של ארה"ב, וכמעט כמו של האיחוד האירופי לפני התרחבותו. המרחב היבשתי שלהן גדול יותר מארה"ב או מאירופה כולה. ל-22 המדינות האלה, עם כל הנפט ואוצרות הטבע שלהן, יש תוצר לאומי גולמי קטן מזה של הולנד ובלגיה יחד, ובשיעור של מחצית התל"ג של קליפורניה לבדה. בתוך התל"ג העלוב הזה יש פערים שלא יאומנו בין עשירים לעניים, כשרבים מדי מהעשירים עשו את הונם לא הודות להצלחה בעסקים, כי אם בעזרת שלטון מושחת; מצבן החברתי של הנשים גרוע בהרבה מזה שהיה בעולם המערבי לפני 150 שנה; זכויות האדם נמצאות מתחת לכל תקן סביר, על אף העובדה המגוחכת שלוב נבחרה כיושבת-ראש ועדת האו"ם לזכויות האדם; לפי דו"ח שהכינה ועדת אינטלקטואלים ערביים, ואשר פורסם בחסות האו"ם, כמות הספרים שתורגמו בכל העולם הערבי, קטנה בהרבה מאלה שתורגמו ביוון הקטנה לבדה; סך כל הפרסומים המדעיים שהפיקו 300 מיליון ערבים קטן מזה של 6 מיליון ישראלים; שיעורי הילודה באזור גבוהים מאד, ומגבירים את העוני, את הפערים החברתיים ואת ההתדרדרות התרבותית. וכל זה קורה באזור שרק לפני 30 שנה נחשב לאזור השני בעולם מבחינת עושרו, ואשר בשלב מסוים בהיסטוריה היווה אחת מהתרבויות המתקדמות בעולם.

אפשר בהחלט לקבוע שכל זה יוצר בית-גידול חסר-תקדים לרודנים אכזריים, רשתות טרור, קנאות, הסתה, רוצחים מתאבדים והתדרדרות כללית. עובדה נוספת היא שבאזור זה כמעט כולם מאשימים בכך את ארה"ב, את ישראל, את תרבות המערב, את היהדות ואת הנצרות, ואת כל אחד וכל דבר - מלבד את עצמם.

האם אני אומר את כל זאת בתחושת סיפוק של מי שדן בכישלונותיהם של אויביו? לא ולא; אני מאמין בהחלט שהעולם היה מקום הרבה יותר טוב, ושהסביבה הקרובה שלי הייתה הרבה יותר נעימה ושלווה, לו פני הדברים היו אחרת.

ועלי גם לומר מילה טובה על מיליוני האנשים הטובים, ההגונים והישרים, שביניהם מוסלמים אדוקים, וגם כאלה שאינם כה דתיים אך גדלו במשפחות מוסלמיות. הריהם קורבנות כפולים: גם של האיסלמופוביה שהעולם החיצון מפתח כיום, וגם של סביבתם הקרובה, שחוסר התפקוד שלה שובר את ליבם. הבעיה היא שהרוב הדומם של המוסלמים הללו איננו נוטל חלק בטרור ובהסתה, אולם גם אינו יוצא חוצץ כנגדה. מחדל זה שלהם עושה אותם למשתפי פעולה, וביניהם יש מנהיגים פוליטיים, אינטלקטואלים, אנשי-עסקים ורבים נוספים. מרביתם יודעים להבדיל בין טוב לרע, אבל חוששים להביע את דעתם.

אירועי השנים האחרונות העצימו ארבעה נושאים, שהתקיימו מאז ומתמיד אך מעולם לא היו כה שלוחי-רסן כמו בתהפוכות המתרחשות כיום באזור. אלה הם ארבעת העמודים עליהם נשען הסכסוך העולמי העכשווי, ושמה עלינו להתייחס אליו כבר כ'מלחמת-העולם השלישית שטרם הוכרזה?' אין לי כינוי טוב יותר למצב הנוכחי. יתכן שתעבורנה עוד מספר שנים בטרם יכירו בו כולם כמלחמת-עולם, אולם אנחנו כבר נתונים עמוק בתוכו.

המרכיב הראשון הוא המחבל המתאבד. מחבלים מתאבדים אינם המצאה חדשה, אולם הם נעשו פופולריים – אם אני רשאי להשתמש בביטוי זה – רק לאחרונה. נראה שאף אחרי ה-11 בספטמבר, רוב העולם המערבי איננו מבין עדיין נשק זה. זהו נשק פסיכולוגי רב-עוצמה. לפגיעתו הממשית והישירה חשיבות משנית: סך כל האבדות ממאות הפיגועים בשלוש השנים האחרונות בישראל קטן בהרבה ממספר הרוגי תאונות הדרכים; כמותית, ה-11 בספטמבר היה פחות קטלני מרעידות אדמה רבות; בתוך יום אחד מתים מאיידס באפריקה בני-אדם רבים יותר מכל הרוסים שנהרגו מידי מחבלים מתאבדים צ'צ'נים-מוסלמים, מאז החל שם הקונפליקט; סדאם הרג מידי חודש יותר אנשים מאשר כל אלה שמתו בגלל מחבלים מתאבדים מאז כיבושה של עירק ע"י כוחות הקואליציה.

אז מה כל הרעש סביב המחבלים המתאבדים? זה יוצר כותרות; זה מרשים; זה מפחיד; זהו מוות אכזרי ביותר, עם חלקי גופות ופצעים איומים שרבים מהנפגעים יסבלו מהם עד סוף ימיהם. תמיד מראים את זה בטלוויזיה בפרטי-פרטים. פיגוע אחד כזה, בסיוע הכיסוי התקשורתי ההיסטרי, עלול להרוס לכל מדינה את תעשיית התיירות לפרק זמן ממושך, כפי שקרה בבאלי ובטורקיה.

אולם הפחד האמיתי נובע מן העובדה שאין להכחישה, ששום הגנה ושום אמצעי-מנע אין בכוחם לעצור רוצח מתאבד נחוש בדעתו. דבר זה טרם חלחל לתוך החשיבה המערבית. ארה"ב ואירופה משכללות ללא הרף את הגנותיהן נגד המחבל האחרון, אך לא נגד המחבל הבא. באפשרותנו לדאוג להגנה הטובה ביותר בעולם על נמלי-תעופה, אך אם ברצונך לבצע פיגוע התאבדות, אינך צריך לעלות על מטוס כדי לפוצץ עצמך ולהרוג בני-אדם רבים; מי יכול לעצור מחבל מתאבד, העומד בלב התור הצפוף שלפני גלאי-המתכות? ומה בדבר התורים שלפני דלפקי הבידוק בעונת נסיעות עמוסה? שימו גלאי-מתכות לפני כל תחנת רכבת בספרד, והטרוריסטים יפגעו באוטובוסים; הגנו על האוטובוסים – והם יתפוצצו בבתי-הקולנוע, באולמות הקונצרטים, בסופרמרקטים, בבתי-הספר ובבתי החולים; הציבו שומר בפתח כל אולם קונצרטים ותקבלו תור של אנשים הממתינים להיבדק על ידי, והתור עצמו יהיה המטרה, שלא לדבר על הפגיעה בשומרים עצמם. באפשרותכם להקטין במידה מסוימת את פגיעותיכם ע"י אמצעי מנע והגנה, ובעזרת ביקורת גבולות קפדנית, אך לא תוכלו לסלק את הסכנה, ו-וודאי שלא תוכלו לנצח כך במלחמה זו; וזוהי אכן מלחמה!

מה עומד מאחורי המחבל המתאבד? כסף, כוח והסתה רצחנית בדם קר. זה הכל. אין שום קשר לאמונות-אמת דתיות וקנאיות. שום מטיף מוסלמי לא פוצץ עצמו מעולם. אף לא אחד מבניהם של המדינאים והמנהיגים הדתיים הערביים לא פוצץ עצמו. אין שאר-בשר של מישהו בעמדת השפעה שעשה זאת. האם לא הייתם מצפים שכמה מהמנהיגים הדתיים יעשו זאת בעצמם, או ישכנעו את בניהם לעשות זאת, אם באמת ובתמים מדובר באקט נשגב של להט דתי? האין הם מעוניינים ביתרונות שמציע גן העדן? תחת זאת הם שולחים נשים מנודות, ילדים תמימים, אנשים מפגרים וצעירים חמומי-מוח ומוסיתים. הם מבטיחים להם את התענוגות - המיניים ברובם – של העולם הבא, ומשלמים למשפחותיהם בעין יפה אחרי שהאקט הנשגב הוצא לפועל ונהרגו מספיק בני-אדם תמימים.

כמו כן, אין שום קשר בין המחבל המתאבד לעוני וייאוש. האזור העני ביותר בעולם הוא אפריקה, ושם זה מעולם לא קרה.

בכל העולם, ובתרבויות, ארצות ויבשות שונות ישנם מיואשים רבים. אך הייאוש אינו מספק לאיש חומרי-נפץ, אמצעי סיור ותובלה. אין ספק שבעיראק של סדאם שרר יותר ייאוש מאשר בעיראק של פול ברמר, אולם איש לא פוצץ עצמו אז. המחבל המתאבד הוא פשוט נשק איום וזדוני של טרוריסטים אכזריים, בלתי-אנושיים, ציניים ובעלי מימון מצוין, שלחיי אדם אין בעיניהם כל ערך - ובכלל זה חייהם של בני ארצם שלהם - אבל לעומת זאת הם מייחסים ערך רב מאד לעושרם ולרווחתם שלהם, ולצימאונם לכוח.

הדרך היחידה להילחם בנשק חדש ו"פופולארי" זה, היא אותה דרך בה יש להילחם בפשע מאורגן או בשודדי-ים, והיא הדרך ההתקפית. כמו במלחמה בפשע המאורגן, חיוני שהכוחות התוקפים יהיו מאוחדים, וחיוני שיגיעו לראשה של פירמידת הפשע. אינך יכול לסלק את הפשע המאורגן באמצעות מעצרים של סוחרים הסמים הקטנים שבקן הרחוב. עליך לצוד את ראש ה"פמיליה".

אם חלק מן הציבור תומך בהם, אם אחרים סובלים בשקט, אם רבים חוששים מהם ואם יש המנסים לתרץ את מעשיהם בתואנות של עוני או של ילדות עשוקה, הפשע המאורגן ישגשג - וכן גם הטרור. היום, אחרי ה-11 בספטמבר, ארה"ב מבינה זאת. רוסיה מתחילה להבין זאת. טורקיה מבינה זאת היטב. אני חושש מאד שרובה המכריע של אירופה איננו מבין זאת עדיין. למרבה הצער, אירופה כנראה תבין זאת רק לאחר שהמחבלים המתאבדים יגיעו אליה בגדול. ולעניות דעתי, זה אכן יקרה. הרכבות בספרד והפיגועים באיסטנבול הם רק ההתחלה. במלחמה בטרור, יש בהחלט ערך עליון לכך שתתקיים אחדות בקרב העולם התרבותי, ואחדות זו לא תושג בטרם תתעורר אירופה.

המרכיב השני הינו מלים, וביתר דיוק – שקרים. המלים בכוחן להרוג, והן אכן הורגות בני-אדם. נהוג לומר שפוליטיקאים, דיפלומטים ואולי גם עורכי-דין מוכרחים לעתים לשקר, כחלק מחייהם המקצועיים. אבל הנורמות של הפוליטיקה והדיפלומטיה הן ילדותיות, בהשוואה לרמת ההסתה ולשקרים המוחלטים, הנאמרים במצח נחושה, ואשר הגיעו באזור עליו אנו מדברים לשיאים חדשים. מספר לא-יאמן של בני-אדם בעולם המערבי מאמינים כי ה-11 בספטמבר לא התרחש מעולם, או שהוא פרובוקציה אמריקאית, או – טוב מזה – מזימה יהודית.

כולכם זוכרים את שר ההסברה העירקי, מוחמד סעיד אל-סחאף, ואת מסיבות העיתונאים שערך כשכוחות ארה"ב כבר נכחו בבגדד. דיסאינפורמציה בעיטות מלחמה היא טקטיקה מקובלת; אבל לעמוד כך, יום אחר יום, ולהשמיע הצהרות מגוחכות כאלה, כשכולם יודעים שהן שקרים, ואף מבלי שיצחקו לך בין מקורבין-אתה, הריהו דבר שיכול לקרות רק בחלק זה של העולם. בסופו של דבר נעשה מר סחאף ליצן חצר פופולארי, אולם הדבר לא מנע מעיתונים מכובדים לכאורה להמשיך ולהעניק לו אותה תשומת לב כמקודם. אין זה גם מונע מן העיתונות המערבית להאמין מדי יום ביומו בדבריהם של שקרנים נוספים מסוגו. אחרי הכל, אם ברצונך להיות אנטישמי, יש דרכים מעודנות לעשות זאת; אינך מוכרח לטעון שהשוואה לא ארעה וכי הרה-הבית מעולם לא היה קיים.

אלא שמנהיגיהם של מיליוני מוסלמים אומרים להם כך.

וכשאותם מנהיגים משמיעים הצהרות אחרות, התקשורת המערבית מפרסמת אותם כאילו מדובר באמת לאמיתה.

עניין שבשגרה הוא, שאותם אלה שמממנים, מחמשים ומשגרים מחבלים מתאבדים, מגנים את המעשה באנגלית, מול מצלמות הטלוויזיה המערבית, בהפנותם את דבריהם לעולם הצופה בהם, ובחלקו – גם מאמין להם. אנו רגילים לשמוע את אותו מנהיג משמיע הצהרות הפוכות: בערבית - לבני-עמו, ובאנגלית – לשאר העולם. ההסתה בטלוויזיה הערבית, בליווי תמונות-זוועה של גופות שעברו התעללות, הפכה לנשק רב-עוצמה בידיהם של אלה שמשקרים, מעוותים את המציאות ושואפים להשמיד הכל. הם מגדלים ילדים רכים על דיאטה של שנאה ושל הערצת קדושים-לכאורה, והעולם המערבי אינו משגיח בכך, מפני שמקלטי הטלוויזיה שלו מכוונים בעיקר לערוצי אופרות סבון ומשחקי גלגל-המזל. גם אם מרביתכם אינכם מבינים ערבית, אני ממליץ לכם לצפות מדי פעם באל-ג'זירה. לא תאמינו למראה עיניכם.

אך המלים פועלות בדרכים אחרות, מעודנות יותר. הפגנה בברלין, עם שלטי תמיכה במשטרו של סדאם ותינוקות בני שלוש הלבושים כמחבלים מתאבדים, זוכה בפי העיתונות ומנהיגי העולם להגדרה של "הפגנה למען השלום".

בין אם אתם תומכים במלחמה נגד עירק או מתנגדים לה, אם אתם אכן רואים באוהדיהם של סדאם, ערפאת או בן-לאדן פעילי-שלום, הרי שזה קצת עובר את הגבול. באמצע היום, נכנסת אישה למסעדה בישראל, אוכלת, צופה במשפחות עם זקנים וילדים האוכלים ארוחת צהרים בשולחנות הסמוכים ומשלמת את החשבון. אח"כ היא מפוצצת את עצמה והורגת 20 בני-אדם, ביניהם ילדים רבים, והראשים וחלקי הזרועות מתגוללים במסעדה. מנהיגים ערביים מכנים אותה "קדושה", ובעיתונות האירופית היא זוכה לתואר "אקטיביסטית". נכבדים מגנים את המעשה, אבל מבקרים את משפחתה השכולה, והכסף זורם. יש משחק חדש בשכונה: לרוצחים האמיתיים קוראים "הזרוע הצבאית", ומפקד המבצע מכונה "מנהיג רוחני". יש עוד דוגמאות לסוג זה של מינוח אורוליאני, ומשתמשים בו מדי יום ביומו לא רק מנהיגי הטרור, אלא גם כלי התקשורת המערביים. מלים אלה מסוכנות הרבה יותר ממה שרבים תופשים; הן מספקות את התשתית הרגשית להצדקת מעשי הזוועה. היה זה יוזף גבלס שאמר, שאחרי שחוזרים על דבר-שקר מספיק פעמים, אנשים יתחילו להאמין בו. יורשיו מאפילים עליו בביצועיהם.

ההיבט השלישי הוא כסף. כמויות אדירות של כסף, שיכולות היו לפתור בעיות חברתיות רבות באותו חלק בלתי-מתפקד של העולם, מתועלות לתוך שלושה מעגלים קונצנטריים המספקים תמיכה למוות ולרצח. במעגל הפנימי מצויים הטרוריסטים עצמם. הכסף מממן עבורם נסיעות, חומרי-נפץ, מקומות מסתור וחיפוש בלתי-נלאה אחר מטרות קלות ופגיעות. מקיף אותם המעגל הבא של תומכים ישירים, מתכננים, מפקדים ומטיפים שכולם מתפרנסים – ובד"כ מתפרנסים יפה מאד – מתשתית הטרור שהם מספקים.

ולבסוף אנו מוצאים את המעגל השלישי של הארגונים הקרויים ארגוני דת, חינוך ורווחה, אשר למעשה עושים כמה חסדים, כמו להאכיל את הרעבים ולספק מידה כלשהי של חינוך, אך שוטפים את מוחו של הדור הצעיר בשנאה, שקרים ובערות. מעגל זה פועל בעיקר דרך מסגדים, מדרשות דתיות ומוסדות דת נוספים, אך גם ע"י הסתה באמצעים אלקטרוניים וחומר מודפס. מעגל זה הוא שמבטיח שהנשים תישארנה נחותות, שהדמוקרטיה תישאר בגדר חלום מרוחק ושהחשיפה לעולם החיצון תהיה מזערית. כמו-כן, מעגל זה הוא שמוביל את הנטייה להטיל את האשם בעוולות המשטר על כל מי שמחוץ לעולם המוסלמי. מבחינה גראפית, מעגל זה הוא השומר, והוא מבטיח שהעם יתבונן ויקשיב פנימה, כלפי המעגל הפנימי של טרור והסתה, במקום להקשיב החוצה לעולם. למעשה, חלקים מסוימים באותו מעגל חיצוני פועלים מתוך פחד או כבני ערובה של המעגלים הפנימיים.

הגורם המאיים הנוסף שיש להתחשב בו הוא שיעור הילודה הגבוה. מחצית מאוכלוסיית העולם הערבי מצויה מתחת לגיל 20, שהוא הגיל הקל ביותר להסתה; דבר זה מבטיח שני דורות נוספים של שנאה עיוורת.

מבין שלושת המעגלים שתיארתי לעיל, המימון לשני המעגלים הפנימיים מגיע בעיקר ממדינות טרוריסטיות כאיראן וסוריה, עד לאחרונה גם מעיראק ולוב, ולפני כן – גם מכמה מן המשטרים הקומוניסטיים. מדינות אלה, כמו גם הרשות הפלשתינאית, הן נותנות החסות לסוחרים המוות. המעגל החיצוני ממומן בעיקר ע"י ערב הסעודית, אך גם בעזרת תרומות של קהילות מוסלמיות מסוימות בארה"ב ובאירופה, ובמידה קטנה יותר – מתרומות אירופיות לארגונים לא-ממשלתיים ומארגונים מסוימים של האו"ם, שמטרותיהם אולי נאצלות, אבל הם שורצים סוכנים של המעגל החיצוני המנצלים אותם לרעה. ברור שהמשטר הסעודי יהיה הקורבן הבא לטרור, כאשר המעגל הפנימי יתפוצץ ויפלוש אל תוך החיצוני. הסעודים מתחילים להבין זאת, אך הם נלחמים במעגל הפנימי בעודם מממנים את התשתית של המעגל החיצוני.

כמה ממנהיגיהם של המעגלים השונים האלה חיים בנוחות רבה על שללם. את ילדיהם תוכלו לפגוש במיטב בתי-הספר הפרטיים באירופה, לאו דווקא במחנות האימונים של המחבלים המתאבדים. ל"חיילי" הג'יהאד נכונו טיולי מוות מאורגנים לעיראק ולאזורים חמים נוספים, בעוד אחדים ממנהיגיהם עוסקים בסקי בשווייץ. הגב' ערפאת, המתגוררת עם בתה בפאריס, מקבלת מידי חודש בחודשו עשרות אלפי דולרים מן הרשות הפלשתינית המרוששת-לכאורה, וזאת בעוד מפקד תא מקומי של גדודי אל אקצא, הכפוף לערפאת, מקבל במזומן רק כמה מאות דולרים תמורת ביצוע פיגועים סיטונאיים.

הרכיב הרביעי בקונפליקט העולמי הנוכחי הוא **ההפרה המוחלטת של כל הכללים**. העולם התרבותי מאמין בדמוקרטיה, בשלטון החוק ובחוק הבינלאומי, בזכויות האדם, בחופש הדיבור והעיתונות, ובחירויות נוספות כדוגמת אלה. יש לנו ההרגלים הנאיביים הישנים-נושנים, כגון כבוד למקומות וסמלים קדושים, אי-שימוש באמבולנסים ובתי-חולים לצורך מעשי-לוחמה, הימנעות מהתעללות בגופות ובניצול ילדים כמגינים חיים או פצצות חיות. מעולם, לאורך כל ההיסטוריה, ואף בתקופת הנאצים, לא היתה התעלמות גמורה מכל שצוין לעיל, כמו שאנו

רואים כיום. כל סטודנט של מדעי המדינה מתחבט בסוגיה איך למנוע מצב בו כוח אנטי-דמוקרטי יזכה בבחירות דמוקרטיות ויבטל את הדמוקרטיה. ישנם היבטים נוספים של חברה תרבותית בהם יש להציב גבולות. האם ראוי שוטר לפתוח באש על אדם המנסה להורגו? האם הממשלה רשאית לצוות לשיחת-טלפון בין טרוריסטים וסוחרי-סמים? האם חופש הדיבור מגן עליך אם תצעק "שריפה!" באולם תיאטרון מלא מפה-לפה? האם צריך להטיל עונש מוות על רוצחים סדרתיים? אלו הן הדילמות הישנות. אלא שעכשיו יש לפנינו מערכת חדשה לגמרי של בעיות.

האם תפשוט על מסגד המשמש כמחסן תחמושת של טרוריסטים? אם יירו עליך מתוך בית-חולים, האם תשיב אש? האם תפרוץ לכנסייה שהשתלטו עליה טרוריסטים, ולקחו את הכמרים כבני-ערובה? האם צריך לערוך חיפוש בכל אמבולנס, אחרי שכמה מחבלים מתאבדים השתמשו באמבולנסים כדי להגיע ליעדיהם? האם תפשיטו כל אישה בגלל שאחת העמידה פנים שהיא בהריון, בעודה נושאת פצצה על בטנה? האם תשיבו אש על מישהו שמנסה להרוג אתכם, ועומד בכוונה תחילה מאחורי קבוצת ילדים? האם תפשוטו על מפקדת טרוריסטים המוסתרת בבית-חולים לחולי-נפש? האם מותר לירות ברב-מחבלים, העובר ממקום למקום כשהוא תמיד מוקף בכוונה תחילה בחבורת ילדים? כל אלה קורים מידי יום בעיראק ובמקומות פלשתיניים. מה באפשרותכם לעשות? נכון; אינכם רוצים להתעמת עם בעיה זו. אך לא ניתן להימנע ממנה.

הבה נניח, לצורך הדיון, שישנו אדם השוכן בגלוי ובכתובת ידועה בטהראן, כאורחה של ממשלת איראן ובמימונה, והוא מוציא לפועל מעשי-זוועה בזה אחר זה בספרד או בצרפת, הורג מאות חפים מפשע, נוטל את האחריות לפשעיו, מבטיח בראיונות טלוויזיוניים ממלכתיים להמשיך בכך, בעוד ממשלת איראן מפרסת גינויים רשמיים לפעולותיו אך ממשיכה לארח אותו, להזמין לאירועים רשמיים ולהתייחס אליו בכבוד גדול. אני משאיר לכם זאת, כשיעורי-בית, לחשוב ולמצוא מה היו ספרד או צרפת עושות במצב כזה.

הבעיה היא שהעולם התרבותי עדיין נתון באשליות אודות שלטון-חוק, במצב נטול כל חוקים. משל הדבר להכנסת מחליקה על הקרח לזירת הוקי-קרח, או לניסיון להציב שחקן שחמט מול מתאגרף במשקל כבד. בדיוק כפי שאין בשום מדינה חוק שימנע מקניבליים לאכול את ראש הממשלה, מפני שזהו מעשה שאין להעלותו על הדעת, כך גם אין החוק הבינלאומי ערוך נגד רוצחים היורים מתוך בתי-חולים, מסגדים ואמבולנסים, בעודם נתונים להגנת מדינתם או עמם. החוק הבינלאומי איננו יודע כיצד להתמודד עם מי ששולח ילדים להשליך אבנים, ואז עומד מאחוריהם ויורה כשהוא מוגן תחת חסינותה של ממשלה, ולא ניתן לעצור אותו. החוק הבינלאומי איננו יודע מה לעשות במנהיג מרצחים שחי ברוב נוחות תחת האירוח המלכותי של מדינה, המתיימרת לגנות את מעשיו, או פשוט טוענת שהיא חלשה מכדי לכלוא אותו. המדהים הוא, שכל הפושעים האלה תובעים את הגנת החוק הבינלאומי, ומגדירים את כל מתקיפיהם כפושעי מלחמה, וישנם אמצעי תקשורת מערביים שחוזרים על האשמות אלה. החדשות הטובות הן שכל זה הוא זמני, מכיוון שהחוק הבינלאומי ידע תמיד להתאים עצמו למציאות. העונש למחבלים מתאבדים צריך להיות מוות או כלא לפני ביצוע הפיגוע; לא במהלכו ולא אחריו. אחרי כל מלחמת-עולם השתנה החוק הבינלאומי וכך גם יקרה אחרי זו הנוכחית. אלא שבתקופת הדמדומים עלול להיגרם נזק רב.

התמונה המתוארת כאן אינה נעימה. מה באפשרותנו לעשות בקשר אליה?

בטווח הקצר – רק להילחם ולנצח. בטווח הארוך? רק לחנך את הדור הבא ולפתוח אותו לעולם. את המעגלים הפנימיים ניתן להרוס באמצעות כוח, והכרחי לעשות זאת. את המעגל החיצוני לא ניתן למחוק ע"י שימוש בכוח. כאן עלינו להרעיב פיננסית את העילית הארגונית, לתת יותר כוח לנשים, לחנך יותר, להפעיל תעמולת-נגד, להטיל חרם ככל האפשר ולחשוף לתקשורת המערבית, לאינטרנט ולסצנה הבינלאומית. מעל לכל נחוצות אחדות ונחישות מוחלטות של העולם התרבותי מול שלושת מעגלי הרוע.

הרשו לי לנטוש לרגע את הזהות המדומה של נהג המונית, ולחזור לעולם המדע. כשיש גידול ממאיר, אפשר לסלק אותו עצמו באמצעות ניתוח, ואפשר להרעיבו ע"י עצירת זרימת הדם מחלקים אחרים של הגוף אליו, ובכך למנוע ש"אספקה" חדשה תגדיל אותו. אם רוצים להיות בטוחים, מוטב לעשות את שני הדברים.

אך בטרם תילחמו ותנצחו – בשימוש בכוח או בכל צורה אחרת – עליכם להבין שאתם נתונים במלחמה, ולאירופה יידרשו לכך עוד כמה שנים.

בכדי לנצח, צריך לנטרל קודם כל את משטרי הטרור, כך ששום ממשלה בעולם לא תעניק מקלט לאנשים אלה. אינני רוצה להתייחס כאן לשאלה האם המתקפה שהובילה אמריקה על עיראק הייתה מוצדקת לאור שאלת הנשק להשמדה המונית, או מכל בחינה אחרת של הסוגיות הטרור-מלחמתיות. אולם אני יכול להתבונן במפת מערב-אסיה של אחרי המלחמה: כעת, כשאפגניסטן, עיראק ולוב הוצאו מהמשחק, נותרו שתיים וחצי מדינות טרוריסטיות: איראן, סוריה ולבנון, שהיא מושבה סורית. אולי יש לצרף לרשימה את סודן. כתוצאה מכיבוש אפגניסטן ועיראק, הן איראן והן סוריה מוקפות עכשיו בטרטוריות בלתי-ידידותיות להן. איראן מוקפת באפגניסטן, נסיכויות המפרץ, עיראק והרפובליקות המוסלמיות של מה שהיה בריה"מ. סוריה מוקפת ע"י טורקיה, עיראק, ירדן וישראל. מבחינה אסטרטגית זהו שינוי משמעותי, והוא יוצר לחץ רב על המדינות התומכות בטרור. אין זה מפתיע שאיראן כה פעילה בניסיונות להסית להתקוממות שיעית בעיראק. אינני יודע אם האמריקאים אכן תכננו לכתר הן את איראן והן את סוריה, אבל זה המצב שנוצר.

לעניות דעתי, האיום מספר אחד על העולם כיום הוא איראן והמשטר שלה. יש לה שאיפות ברורות להשתלט על שטחים גדולים ולהתרחב לכל הכיוונים; יש לה אידיאולוגיה הטוענת לעליונות על תרבות המערב; היא נטולת מעצורים; היא הוכיחה כבר שביכולתה להוציא לפועל פעולות טרור מורכבות, מבלי להותיר יותר מדי עקבות, תוך הפעלת שגרירויות איראניות; ברור שהיא מנסה לפתח נשק גרעיני; המתונים והשמרנים שלה משחקים, מצידם, משחק וירטואוזי של 'השוטר הטוב והשוטר הרע'. איראן מממנת את הטרור הסורי, היא עומדת בוודאות מאחורי רוב הפעילות בעיראק, היא מספקת מימון מלא לחיזבאללה, ודרכו – לחמאס ולג'יהאד האיסלמי; לפחות באירופה ובדרום אמריקה היא מבצעת פעולות טרור, וכנראה שגם באזבקיסטן ובסעודיה, והיא למעשה עומדת בראש קבוצת טרור רב-לאומית, שבה כלולות – כשחקניות משנה – סוריה, לבנון ואלמנטים שיעיים מסוימים בעיראק. מרבית מדינות אירופה מקיימות עדיין קשרי מסחר עם איראן, מנסות למצוא חן בעיניה ומסרבות לראות את הסימנים הברורים.

על-מנת לנצח במלחמה צריך גם לייבש את הבאר הפיננסית של תאגיד הטרור. אין טעם לנסות ולהבין את ההבדלים הדקים בין הטרור הסוני של אל-קעידה והחמאס, לבין הטרור השיעי של החיזבאללה, סאדר וארגונים אחרים המושפעים מאיראן. כשהדבר משרת את האינטרסים שלהם, כל אלה משתפים פעולה יפה מאד.

עצירת המימון מסעודיה וממקורות אחרים, המגיע למעגל החיצוני, שהוא הקרקע הפורייה של הטרור, היא עניין קריטי. חשוב לנטר את כל התרומות הזורמות מן העולם המערבי לארגונים מוסלמיים, לבדוק את ענייני הכספים של ארגוני רווחה בינלאומיים, ולהגיב בצעדים כלכליים קשים מול כל סימן קטן של סיוע כספי לשלושת מעגלי הטרור. חשוב גם לפעול בהחלטיות נגד מסע השקרים וההכפשות, ולהשגיח על אותם אמצעי תקשורת מערביים אשר משתפים איתם פעולה מתוך תמימות, אינטרס כספי או בורות.

ומעל לכל, לעולם אין להיכנע לטרור. אין לדעת אם הבחירות האחרונות בספרד היו מתפתחות אחרת, אילולא הפיגועים ברכבות ימים ספורים לפני כן. אך אין זה משנה; מה שחשוב הוא שהטרוריסטים מאמינים שהם גרמו לתוצאה זו ושהם ניצחו, בכך שגירשו את הספרדים מעיראק. הפרשה הספרדית תעלה ודאי ביוקר למדינות אירופיות אחרות, ובתוכן צרפת, שמגרשת כעת מטיפים-מסיתים ואוסרת על שימוש ברעלות, וכן למדינות אחרות ששלחו גייסות לעיראק. בטווח הארוך, ספרד עצמה תשלם אפילו יותר.

האם הפתרון הוא עולם ערבי דמוקרטי? אם באומרנו 'דמוקרטיה' כוונתנו לבחירות חופשיות, אך גם חופש עיתונות, חופש דיבור, מערכת משפטית מתפקדת, חירויות פרט, שוויון לנשים, גבולות פתוחים, חשיפה לתקשורת מערבית ולרעיונות מערביים, חוקים נגד הסתה על רקע גזעני ונגד השמצה, ומניעת התנהגות פורעת חוק בכל הנוגע לבתי-חולים, לאתרי תפילה ולילדים, כי אז – כן; דמוקרטיה הינה הפתרון. אם הדמוקרטיה תתבטא רק בבחירות חופשיות, סביר שהמשטר הקנאי ביותר הוא שייבחר, זה שההסתה והשקרים שפיץ יהיו המשלהבים יותר. ראינו זאת כבר באלג'יר, ובמידה מסוימת גם בטורקיה. אם הקרקע לא תוכן בקפידה רבה, זה יקרה שוב. מאידך, דמוקרטיה-מעבר כלשהי, כמו בירדן, עשויה להוות פתרון זמני טוב יותר, והיא תכין את הדרך לדבר האמיתי. אולי כמו שדמוקרטיה מיידית ופתאומית לא הצליחה ברוסיה, ולא הייתה מצליחה בסין.

אין בלבי ספק כי העולם המערבי ינצח. אבל ככל שיארך הזמן עד שנבין את התמונה החדשה של המלחמה הזו, כך גם יהיה הניצחון יקר וכואב. אירופה, יותר מכל אזור אחר בעולם, היא המפתח לכך. רתיעתה המובנת מפני

מלחמה, לאור איימי מלחמת העולם השנייה, עלולה לעלות בחייהם של עוד אלפי חפים מפשע, בטרם ייסוב הגלגל.

פרופ' חיים הררי, פיזיקאי תיאורטיקן, הוא היו"ר של מכון דוידסון להוראה מדעית, והיה נשיא מכון וויצמן למדע בין השנים 1988-2001. באותה תקופה נכנס המכון למספר תחומים ופרויקטים חדשים, הקים 47 בניינים חדשים, גייס תרומות בהיקף של מיליארד דולר, שכר יותר ממחצית הפרופסורים הקבועים שלו כיום, והיה לאחד מהמוסדות מקבלי התמלוגים המובילים בעולם.

משך כל חייו הבוגרים הרים מר הררי את תרומתו בשלושה תחומים עיקריים: המחקר העולמי בפיזיקת חלקיקים, הוראה מדעית במערכת החינוך בישראל, וניהול מדעי וקביעת מדיניות מדעית.